

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marțea, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiu, str. măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori 30 fl.
rândul cu litere garmond.

Deschiderea reichsrathului austriac.

Sibiu, 8 Martie n.

Astăzi, Miercuri, în 10 Martie n. se deschide la Viena reichsrathul austriac, convocat prin rescript împărătesc în sesiune nouă ordinară. Un eveniment mare, care a fost așteptat cu vădită încordare, și nu fără oarecare rază de speranță. Pentru că se crede și se așteaptă, ca reichsrathul să funcționeze de astădată și să nu facă necesară o nouă dizolvare și apoi recurgerea guvernului la literile paragrafului de nevoie din constituția austriacă, ca să guverneze cu ajutorul acestuia.

Sesiunea va fi deschisă prin o vorbire a ministrului prezident *Bienert*, care și va prezenta linia de conduită politică și programul de muncă, iar asupra vorbirii acesteia se va deschide imediat discuție parlamentară, care nu va dura mai mult decât trei zile, terminându-se cu luarea la cunoștință din partea reichsrathului a declarațiunilor pe care le va face ministrul prezident austriac, în numele guvernului prezidat de dânsul.

Înainte de a se începe această discuție, din care sigur că se vor arunca rachete și încoace spre noi, cei din Ungaria, mai ales dacă va fi atinsă în vorbirea primministrului austriac și chestia băncii, chemată să provoace mari încurcături la noi, se va săvârși alegerea de prezident al reichsrathului, în locul domnului *Weiskirchner*, intrat în guvern, și apoi după discuție se vor alege și comisiunile, care se vor apuca numai decât de lucru, fiind foarte urgentă votarea legii despre contingentul de recruți și a proiectelor de lege referitoare la stațificarea căilor ferate.

Cehii, cari au făcut necesară prorogarea reichsrathului în rândul din urmă, au declarat singuri, că

deocamdată nu se gândesc la obstrucție, și nu vor pune pedeci funcționării parlamentului austriac, ci și vor rezerva întrebarea acestei arme de nevoie, a obstrucției, pentru alte zile de depărtate. Noi credem însă, că zilele acestea nu se vor mai ivi nici odată. Cehii cel puțin se vor feri să mai facă obstrucție și să provoace ei prorogarea de nou a reichsrathului, din pricina obstrucției.

Puterea de stat le-a făcut adecă proces, pentru înaltă trădare de stat, mai multora dintre ei, și pe semne nu fără temei, pentru că la perchezitiile domiciliare ce s'au ținut, s'au găsit la mai mulți dintre obstrucționiștii scrisori foarte compromițătoare, pe baza cărora procesul a putut fi întentat, și cei trași în proces au să ajungă negreșit în temniță. Câtă vreme însă funcționează parlamentul, în contra membrilor acestuia, în contra deputaților, nu poate fi purtată nici o cercetare judecătorească, și nici pertractare nu se poate ținea, nici sentință nu se poate aduce. Le zace deci tocmai Cehilor în interes, ca reichsrathul să nu mai fie prorogat ori dizolvat, pentru că atunci le înceată de nou imunitatea și ei cad de nou în brațele justiției, care îi urmărește. Eată de ce deputații cehi din reichsrathul austriac de astădată nu vor mai face obstrucție! Frica de procedura judecătorească, întreruptă deocamdată, dar nu sistată de tot, îi face să fie mai prevăzători și să-și apere pelea cât se mai poate.

Guvernul a făcut o bună trădătură de șah, când a deschis procedura judecătorească în contra celor ce au căutat să acrediteze de nou parlamentarismul în cealaltă parte a monarhiei, pentru că pe calea aceasta poate să-și țină acum în frâu cât vrea. Sigur că ei, de bună voie, prin provocarea unei noi prorogări de parlament, nu se vor arunca în brațele justiției, care nu are considerarea față de nime. Și

așa parlamentul austriac se deschiade astăzi sub auspicii bune. Probabil, că acum va putea lucra în tihnă, și guvernul își va putea pune în executare întregul program politic, pe care l'va comunicat astăzi reichsrathului austriac, cu ocaziunea deschiderii noii sesiuni parlamentare, care astfel promite să fie rodnică în activitatea ei.

Scrisoare deschisă a adresat dl *Georg Pop de Băsești* alegătorilor români din cercul electoral al Oraviței, în care le mulțamește pentru buna primire ce i-s'a făcut în cerc și le dă sfatul, să fie statornici și pe viitor în credința națională, să cultive buna înțelegere între frați, să compătimească pe cei ce au rătăcit dela calea adevărului și a datorinței lor, căutând a-i readuce la calea cea bună, care nu poate fi alta, decât cea arătată de programul partidului național român.

Din parlament. În dietă se discută și acum asupra proiectelor de lege despre reformele de dare, cari probabil în cursul săptămânii acesteia vor fi toate votate. Să va lua apoi în desbatere proiectul de lege despre congrua, iar în urmă dieta va lua vacanță.

Măsurarea puterilor. Sâmbătă s'a terminat în dietă discuția asupra proiectului de lege despre darea de câștig a societăților îndatorate să dea socoteală publică. Un paragraf din acest proiect de lege (21) dispunea, că institutul care ia mai mari interese decât 8% să plătească dare 15% în loc de 10%. Deputatul *Holló* a cerut ștergerea acestui paragraf. Ministrul-prezident a cerut votarea lui. Punându-se la vot propunerea lui *Holló* a fost primită cu o majoritate de 5 voturi. *Kossuthiștii* cred acum, că tot așa vor învinge asupra ministrului-prezident și în chestia băncii.

Conferința independenștilor. Luni seara s'a ținut în Budapesta conferința independenștilor. Au participat mulți deputați și fruntași de ai partidului din afară. Șeful *Kossuth Ferenc* nu a putut lua parte la conferință, fiind de nou bolnav de câteva zile. A trimis însă o scrisoare conferinței, care a fost citită celor prezenți. Conferința și-a exprimat desăvârșita încredere față de conducătorul ei, *Kossuth Ferenc*, și a votat încredere și prezidențului camerei, *Justh Gyula*.

tori naturali ai școlii, arătând interesul ep. Moga față de această instituție folosită, precum și starea școlilor și învățământului de pe timpul ep. Moga.

Ep. Moga cu toate greutatele ce i-le impunea instrucțiunea împărătească, cât și spurele timpului, apoi situația bisericii și starea umilită în care a aflat-o, — totuși n'a pierdut din vedere înaintarea neamului prin școală, preoți și învățători, dovadă nenumerabilele circulare, cari normează datorința preotului față de școală.

Astfel într'un circular din anul 1816 între altele zice: „Vise poruncește — adecă preoților — ca în tot chipul și sub grea dare de samă să stați într'ajutor spre întemeierea școlărilor în parohiile incredințate și darea școlilor la învățătură, ca neamul nostru cel înipal în prostie să poată veni la pricepere mai bună; și aceasta din veniturile care aveți și pe dascăli după veniturile câteți de cât să-și împărțășiți, ca să capete și dânsii inimă și dragoste mai mare spre împlinirea datoriei lor“.

Cum-că ep. Moga a și urmărit pe preoții cari nu și-au îndeplinit datorința față de școli și au „desmântat“ pe părinți ca să nu-și trimită copiii la învățătură, dovadă este circularul din anul 1820, în care se spune, că la porunca împărătească pe preoții din Bucium, Câmpeni și Kisarámuș(?) să-și lapede din slujbă pentru că

Comisiunea băncii. Membrii comisiunii băncii sunt convocați pe astăzi după amiază la ședință, pentru a lua în desbatere propunerea lui *Holló*, referitoare la înființarea băncii independente ungare.

Audiențele lui Kristóffy. Fostul ministru de interne în ministerul lui *Fejérváry*, domnul *Iosif Kristóffy*, a fost primit Joi, săptămâna trecută, în audiență din partea Majestății Sale, iar Vineri din partea Moștenitorului de tron *Francisc Ferdinand*. Acestor vizite li-se dă însemnătate mare politică, în urma faptului, că atât la Majestatea Sa, cât și la Arhiducele *Francisc Ferdinand*, dl *Kristóffy* a stat mai bine de o oră, ceea ce se întâmplă, dacă fostul ministru de interne s'ar fi prezentat în fața Monarhului și a moștenitorului de tron, cum spune dânsul, numai pentru a le mulțami pentru atențiunea manifestată din partea amândurora în cursul ultimei bolnăviri a dnului *Kristóffy*.

Evangelia, ca principiu al vieții.

De

D. I. Bogdanovici.

(Urmare.)

Evangelia fără îndoială se îndreaptă înainte de toate către omul singuratic, indiferent de numele, starea intelectuală și situația lui materială, ea cunoaște mai bine decât ori cine sufletul nemuritor al omului, domeniul plinirii evanghelice, cu nesfârșitele sale idealuri sublime, este creațiunea lăuntrică sufletească personală. Dar personalitatea, precum se știe în sensul cel mai strâns e legată de societate, nedespărțită de ea, și de aceea renașterea personalității se mai socotește și de renaștere socială. De aceea nu se poate individualiza creștinismul și în numele „absolutismului“ său să se înlăture participarea idealului său absolut în stat, în societate, știință, artă ș. a. m. d. Adecă nu se poate înlătura posibilitatea unei cărmuirii creștine, unei politici creștine, unei științe ori arte creștine. De sigur necondiționat nu poate fi cuprins de condiționat, dar acela se poate reflecta în acest din urmă, și în cazul dat, el se reflectă într'ansul nu nemijlocit, dar mijlocit, a nume priu ajutorul (influența) individualității. Mijlocitul (adecă individualitatea) își păstrează dezvoltarea sa normală, o răspundătoare desvoltare sa, dar această desvoltare se conduce pretutindenea de o idee înaltă. În acest proces social ce poate fi imposibil? Chiar individualitatea este condiționată reflectându-se în ea ne-

FOIȘOARĂ.

Un protocol de pe timpul episcopului Moga.

— Spicieri —

De preotul *E. Cioran*.

Activitatea unui episcop, pe lângă faptele-i cari să impun de sine, — mai bine se poate aprecia din circularele adresate clerului și credincioșilor subordonați. În cele următoare voi încerca să scot la iveală momentele mai de însemnătate din protocolul anilor 1811—1823, păstrat în biserica din Râșinari, care cuprinde în întregime și în resuma de circularele ep. Moga, purtând nume de „Protocolul pentru poruncile arhieresti și protopopești“, și cuprind totodată și unele circulare ale protopopilor, precum și unele explicații la circularele adresate din partea episcopului.

În aprecierea activității ep. Moga trebuie să ținem samă de instrucțiunea împărătească din 21 Dec. 1810 ce i s'a dat cu diploma de denumire, conștientă din 19 puncte, — care i-a legat mâinile așa zicând și pe care a păzit-o cu sfințenie, așa încât aproape de fruntea fiecărui circulare sunt de înaltul guvern cu o rară plecaciune. În cele mai multe circulare începe astfel: „Milostivindu-se așa

preasfințită mărire împărătească prin preamăloștirea sa de înalt... Înălțatul crăiesc Gabernium... La înălțatul prea înaltelor porunci împărătești... ș. a.

De pe timpul ep. Moga datează cele mai multe protocoale cari cuprind „poruncile arhieresti și protopopești“, înainte de el aflăm puține, sau chiar nici unul. În timpurile mai vechi, și nici chiar pe timpul lui Moga, episcopia nu dispunea de o tipografie proprie. Fiind tiparilor scump, iar comunicația anevoioasă, erau siliți a trimite un circulariu, scris cu mâna, la mai multe parohii, în modul următor: după ce un preot decopia circulariul, îl trimitea mai departe în satul vecin, îl decopia preotul și acolo, subscria, și așa colinda circulariul, raionul comunelor învecinate — de obicei 8 până în 10 comune — de unde apoi se înapoia protopopului. Când ne cugetăm ce anevoios lucru, și cât timp trecea în chipul acesta și numai cu un circulariu — iar astăzi cât de ușor — aproape nu ne putem da samă de greutatele împreunate cu espedierea circularilor de pe acele vremi.

Circularele, cari se află în protocolul amintit, cuprind chestiuni de interes bisericesc, școlar, unele se refer la educația preoților, învățătorilor, a tinerimii, altele sunt de interes public general. Le vom grupa deci mai întâi cele ce se refer la școli, la învățători, la preoți ca direc-

„au desmântat părinții să nu-și dea pruncii la învățătură, și și-au avut grije să înțarească școlii, și și-au pus pe alți preoți cu răvnă mai ferbinte spre întărirea școlii, și ori cari se vor afla, că nu cercetează școala peste săptămână și duminecă, pentru că se le săpăte pruncilor evanghelie, apostolul, să se lapede „ca o piedecă blăstămată a procopșelii neamului omenesc“. În circulariul din anul 1819 pe un astfel de preot care nu și îndeplinește datorința față de școală, îl numește „mădulariu netrebnic“.

Am citat pasagele acestea, și voiți cita încă, de oarece ne arată mai clar ca orice comentariu îngrijirea episcopului Moga dată școlii românești.

Ep. Moga a arătat interesu numai față de învățământ și de educația tinerimii, ei s'a îngrijit și de ridicarea și zidirea de școli. Astfel într'un circulariu din anul 1820 oprește pe preoți și poporenii a mai cumpăra ori ce obiect pe sama bisericii „nici un felu de odor, nici sftă, nici stihar, nici patrafir, nici iocană, nici dveră, nici sfeșnic, nici clopot, nici măcar ce altă“, de oarece multe din aceste obiecte s'au cumpărat prea scump, îndatorând pe protopop, să nu pregete a sta la tocmeală și a judeca, vrednic este odorul ce se cumpără, și „prisoseală“ să nu se cumpere „că știu lipsa ridicării de școale și de episcopie“.

condiționismul evanghelic pe măsura puterii și influenței sale. Nu condiționismul evanghelic se adoptează cu diferitele forme ale vieții, ci acestea din urmă se îndreaptă și se conformă, rămânând cu toate acestea în formele lor naturale.

Simplu vorbind, evanghelia cu toată înălțimea ei trebuie să pătrundă, pe cât e cu putință toate manifestările vieții noastre zilnice. Puterea iubirii individuale pusă în duhul vieții individuale cere din ce în ce mai mult deplină realizare a iubirii în raporturile din afară. Din punct de vedere psihologic aceasta e cu totul înțeles. Când omul va fi frate omului, atunci el nu va fi lup nici societății. Cu îmbunătățirea raporturilor dintre indivizi se îmbunătățește și raportul dintre toate milioanele de oameni.

Creștinismul nu intervine de-a dreptul în afacerile pământești, amestecuri directe în viața de stat și în cea socială el nu face. E cu totul adevărat, că evanghelia nu se poate asocia necondiționat în soluțiile chestiunilor de stat — statul nu se poate întemeia de-a dreptul pe evangheliie, pentru că acordul moral și juridic nu coincide și nici odată nu se contopesc. De multeori s'a lămurit adevărul, că creștinismului îi este indiferentă forma vieții de stat, adică o atare formă el nu stabilește, ci numai vorbește despre necesitatea de obște a puterii de stat, care este dela Dumnezeu și a cărei necesitate absolută e mărturisită, nu numai de frică, dar și din conștiință. Noi am trecut prin grele timpuri și cunoaștem fiecare din proprie experiență ce înseamnă autoritate, și de câteori autoritatea oricare ar fi ea e mai bună decât anarhia.

Dar deși statul nu se poate întemeia de-a dreptul pe evangheliie, totuși în nici un caz nu se poate nega deosebirea dintre acordul statului păgân cu societatea și acordul statului creștin. Filosoful rus Vladimir Soloviev nu a căzut — după părerea noastră — în vre-o extremă, când a scris că creștinismul recurge la stat „ca acesta să ducă începuturile principiilor morale în viața socială și politică, ridicând treptat societatea civilă la înălțimea idealului bisericesc, prefăcându-o după chipul și asemănarea bisericii lui Hristos”. „Pentru a renaște tot neamul omeneș, creștinismul trebuie să pătrundă, nu numai individualitățile, ci și elementele sociale. Legătura dintre om și Dumnezeu trebuie stabilită nu numai în chip individual, ci și în mod comun. După cum elementele dumnezeiești își au exprimare comună în biserică, tot așa de limpede elementele omenești își au asemănătoare expresiune în stat, și prin urmare legătura dintre Dumnezeu și om se exprimă la un loc în libera unire a bisericii cu statul, într-un cât acesta din urmă, se înțelege, se prezintă ca stat creștin”. În acest fel de stat creștin înțelesul legii, al dreptului, al puterii și al supunerii, dobândesc cea mai înaltă însemnare — nu se transformă în adevăratul înțeles moral, dar se clarifică prin acesta din urmă, înca de pildă statul întocmit în virtutea puterii se substituie prin statul întocmit în virtutea slujirii binelui obștesc”. (V. S. Soloviev).

De asemenea nu spun utopii nici aceea, cari arată, că în raporturile sociale, în locul puterii trebuie să se întemeieze ideea înfrățirii popoarelor; adică să nu aibă loc dreptul pumnului și a tot felul de forțări. Scopul raporturilor sociale nu e nimicirea și împilarea reciprocă, ci dezvoltarea

și desăvârșirea comună. Legile împărăției lui Dumnezeu trebuie să pătrundă în viața statului și a societății. Deși împărăția lui Hristos nu e din lumea aceasta, dar ea trebuie — în chip transfigurată — să influențeze lumea — esemenia aluatului (drojdei) sub acțiunea căruia fermentează toată plămădeala (aluatul). Inceț se face această fermentare (oreștere), multe pedee întimpină, dar ea trebuie să se facă; altfel „corpul” rămâne „corp” și numai „corpul” nu folosește nimărui. Intregul nu e asemenea părților sale și nu e identic cu ele, dar legea bună pentru individualități singuratică este o lege tot așa de obligatoare și pentru societate, în care o individualitate intră ca parte. Nici un scop urmărit de stat ori cât de înalt ar fi nu poate îndreptăți mijloacele imorale întrebunțate pentru atingerea lui. Ferocirea unui stat nu stă în absolutism și în proprie îndestulare; este un scop ce stă mai presus de el, — slujirea singurei adevăratei idei de stat: dezvoltarea generală a omnirii, realizarea împărăției lui Dumnezeu pe pământ!

De multeori se zice, că statul și societatea se sprijină pe rânduiala legilor și fără aceasta ele nu se pot concepe, iar evanghelia înlătură această rânduială, pentru că ea învață renunțarea la drepturi și vorbește de răbdare, de smerenie și de umilire. Aceasta este o obiecțiune foarte serioasă și nu e ușor de îndepărtat. Necontestat, evanghelia nu cunoaște luptă pentru dreptul său, cu atât mai mult luptă unită cu forță, cum prezintă viața de stat și cea socială. Evanghelia se sprijină numai pe idei și dorște, ca toți oamenii să fie frați, fii ai aceluiași părinte. E mult mai bine se înțelege a ierta neajunsurile, precum și Dumnezeu ne iartă greșelele noastre cu milostivirea sa decât a restabili un drept personal cu sila. Totuși creștinismul nu negă raporturile juridice ale vieții, precum se vede aceasta din raportul Mântuitorului Iisus și a ucenicilor săi către rânduiala de stat și cea socială de atunci. Sf. Apostol Pavel, ca să se aple împotriva vrăjmașilor săi recurge la dreptul cetățeniei romane; el cere judecata Cesarului; el își apără demnitatea și dreptul apostolatului său. Evanghelia recunoaște dreptul ca drept, dar nu recunoaște de loc dreptul silei. Și cine poate nega, că cele mai multe din raporturile noastre juridice sociale n'au crescut pe ogorul creștinismului? Categoriile de drepturi pot fi însuflețite, preschimbate, la aceasta și tinde evanghelia; dar nimicite cu totul ele nu pot fi nici odată într-un cât cu cea mai înaltă sancțiune. Insuși Dumnezeu nu este numai iubire, ci și dreptate; iar Mântuitorul Iisus se arată nu numai ca liberator, ci și ca judecător; tot actul mântuirii este pe cât un act de iubire, pe atât și de dreptate dumnezeiască. Obicinuita recurgere la cuvintele Domnului: „nu judecați” (Mat., VII. 1), ca argument, că judecata nu trebuie să existe de loc, nu are putere, căci cuvintele Domnului sunt îndreptate, nu cătră purtătorii ori reprezentanții puterii și judecării, cari și-ar îndeplini funcțiile lor juridice în mod nedrept, ci sunt îndreptate în genere către următorii lui Hristos, cari nu trebuie să „judece” să „critice” pe aproapele lor, adică starea lor sufletească. Aici nu e de loc vorba de judecata juridică. Adevărat, că evanghelia recomandă răbdare, dar această răbdare nu e pasivă, ci activă; cooperează la întemeierea binelui. Alceva este a aștepta și altoeva a întârzi, a îndrepta, a susține ceva. Creștinismul nu învață

a ne împăca cu tot felul de despotism și nedreptate evidentă a o socoti dreptate. El spune numai: „nu vă împotriviți răului” (Mat., V. 39), adică răului nu răspunde cu rău, — împotriva răului nu sta cu rău, ci învinge răul cu bine. (Rom. XII. 21).

Din evangheliie nici cum nu se poate deduce, că nu poate să fie: judecător, căpetenie, executor de pedeapsă și deobște orice cărmuitor exterior al vieții. În viața comună socială, în vederea desăvârșirii sale, toate acestea sunt inevitabile, însă toate trebuie săvârșite numai potrivit dreptății divine. Evanghelia învață, că pura întocmire juridică, pe cât se poate să se manifeste mai puțin dând loc zidirei morale. „Cine vrea să fie mai mare între voi, să fie vouă slugă; și cine vrea să fie întâiu între voi, să fie tuturor rob (Marcu X., 43, 44). Această prea înaltă învățătură evanghelică trebuie să se reflecte mijlocit prin individualitate, în raporturile sociale și de stat. „În statul creștin este stăpânire, dar nu o stăpânire în numele răului, ci în numele binelui obștesc... Este în statul creștin supunere, dar nu isvorată din frică robească, ci din conștiință și de bunăvoie pentru acele lucruri obștești, cărora într'un fel slujesc și stăpânitorul și supusul. Este în statul creștin dreptate, dar dreptatea isvorește, nu din nemărginitul egoism omeneș, ci din prisosul moral al omului, ca fiindă asemenea lui Dumnezeu. Este în statul creștin lege, dar nu în scopul acțiunilor reciproce fărădelege, ci în scopul desăvârșirii lor potrivit celei mai înalte idei de dreptate.

Se întreabă acum, în ce raport se găsește evanghelia cu știința, cu arta și cultura?

Se zice, că „știința creștină”, — „artă creștină”, sunt vorbe goale. „Pentru evangheliie nu este nici un punct de contact direct cu știința și cu arta. Știința și arta sunt cu atât mai bune, cu cât sunt slobode, mai omenești. Chestiunile științei și ale artei nu pot fi chestiuni creștine; cum nu poate fi chestiune creștină despre electricitate, despre telefon, tot așa nu trebuie să fie o chestiune creștină despre teatru, despre vegetarianism, deși mulți diletanți pun astăzi și astfel de chestiuni. Dar, după părerea noastră, mult mai legitimi sunt acei cari spun, că creștinismul „nu ia asupra și exactitatea soluțiilor cutărei ori cutărei teorii astronomice, a alcătuirii materiei, a părții tehnice a cine știe cărei producțiuni de artă.” Pentru creștinism însă, nu e indiferent dacă „nu cumva știința, pășind marginile competenței sale, duce la combaterea religiei, ori a moralei, ori slujește arta instinctelor joșnice ale naturii omenești. Aici creștinismul prin influența sa asupra individualităților, înraurește în chipul cel mai înalt și înscuflețitor și asupra științei și asupra artei, — într-un cât libertatea acestora din urmă nu se perde, căci libertatea științei și a artei nu stă în a se ocupa numai cu grosolena realitate. Și în știință, și în artă, trebuie să fie cea mai înaltă teologie; altfel știința și arta se prefac în simple „ocupații”, în meserii de rând. Au suferit știința și arta sub influența evangheliiei? Nu a arătat aceasta din urmă prin mijlocul individualităților acțiunile sale umanizatoare? În propriile sale domenii știința e liberă, și creștinismul acolo nu se amestecă. Dar, știința nu e numai totalul unor ocupațiuni cunoscute, simplă cercetare de fapte, ci există și un spirit al științei, și știința nu

căli, să învețe pe copii a cunoaște și slovele ungurești și a scrie cu acelea în limba românească ca așa cei ce ar voi să treacă la școli străine de altă limbă, să aibă așa temei și deprindere mai dinainte.

4. Se îngăduie, ca pruncii românești să aibă volnicie a merge și la școlile altora națiune și numai pentru cei ce lăcuie în fundușul crăso, ca unde lăcuie neuniți mesteceți cu Sașii și din veniturile locului acelu, întră asemenea să împărțășesc, acolo li-să îngăduie românilor ca din lada satului să ție școală, însă numai așa dacă vor ținea și Sașii școala sa dintracela ladă a satului, altminterea nu. Iar unde să sfiă chiar numai români în fundușul crăso lăcuiitori, și școlile normalicești încă nu ar avea, dar în lada satului ar fi destulă spre a ținea școală, acolo asemenea școală a să ridica după ce vor face obștiile acelea mai nainte de țire la cuviincioasale locuri, să îngăduie, mai încolo fiind că în locurile cele chiar curate românești de ar și avea parohul cantor, totuși n'ar răzbi acesta pentru mulțimea pruncilor a aduce și slujba cantorului și a dascălului învățând pruncii și pruncele, acolo să îngăduie, ca lângă cantor să fie și dascăl cu plată de 50 de zloți și o găleată de grâu de fiește care gazdă ce va avea copii, având datorie parohul locului a purta grije de acest feliu de școală, și a îndemna cu mijlociri plăcute pe oameni

poate renunța la o personalitate vie. O învățătură creștină despre electricitate, ori telefon, se înțelege, nu este; dar știința creștină este, într-un cât ea duce la adevărata cunoaștere a lui Dumnezeu. Dar robind știința necredință, trecând adică limitele ei proprii, — pășeste în acel domeniu în care noi (numai cu ajutorul ei) trebuie să zicem cu deplină conștiință cuvintele: „nu știm”, și prin urmare, ea perde libertatea cercetării obiective. Ateismul nu este în totul un semn al libertății științifice, cum cred unii.

(Va urma.)

Mama Metropolitului Șaguna.

Primum următoarea scrisoare:

Onorate Domnule Redactor!

Am cetit cu mare plăcere în ziarul „Telegraful Român”, Nr. 15, 16 și 17 Foi-soara „Anastasia Șaguna, Mama Metropolitului Andrei.”

Subscrisul la anul 1870—71—72 mă aflam în cancelaria arhidiecezană ca scriitor și totodată urmam și cursul teologic. În acest timp aveam locuința la reședință. Prin deseale atingeri ce le aveam cu fericitul Metropolit Șaguna, îi cunoașteam bine temperamentul. Din o singură privire știam, dacă este bine sau rău dispus. De altcum era foarte schimbăcios. Domnii asesori și secretari consistoriali, Dr. Răucioiu și mai târziu Frateș, mă întrebau totdeauna pe mine: ai fost sus? Cum e dispus? Dacă ziceam că este adâncit și are crețe pe frunte, dacă numai se putea, nu mergeau la el, ca și în chipul acesta să'l orușe.

Nu'mi aduc bine aminte, fost'a în anul 1870, ori în 1871, dar în luna Iulie ori August știu că era, pentru că erau ferii. Imi zice: „Fătul meu! Să-mi pachetezi în cofere hainele bisericești, căci Duminecă voi sluji la Săliște”. Mai târziu când pachetam, intră în odaie. Eu eram cu tocul în mână, în care se păstra mitra arhierască, învălătită într'o năframă, câmpul roșiu, cu flori, mătasă foarte fină, cam de un metru-cuadrate mărime. Era pusă pe masă, și eu periam părțile din lăuntru ale tocului căptușit cu catifea. Fericitul Metropolit a luat năframa în mână, a desfășurat-o și s'a uitat la ea, apoi imi zise cu cuvinte înduioșate: „Fătul meu, grijește și înfășoară iarăș frumos cu năframa această mitra și așa să o pui frumos în toc, căci năframa asta o am dela mama, și pentru aceea imi place să fie acoperită cu dânsa”.

Mikoujfal, în 3 Martie n. 1909.

Augustin Cosma
paroh.

Din România.

Congresul cântăreților bisericești. Cântăreții bisericești din România au ținut zilele trecute congres în București, pentru a se ocupa cu soarta lor atât de neglijată în trecut. Președinte al congresului a fost ales cu unanimitate dl profesor Popescu-Pasăre dela seminarul central din București. S'au luat următoarele hotărâri din partea congresului:

1. Cântăreții bisericești actuali să rămână în drepturile pe cari le au astăzi. 2. Să nu se mai numească cântăreți, cari n'au absolvit o școală specială. 3. Cântăreții să fie numiți în urma recomandării protoieriei respective. 4. Statul să înființeze școli speciale de muzică bisericească.

a-și da pruncii la școală, iar pe aceia, cari n'oi în bunele năravuri, nici într-un credință creștinească n'ar vrea să și dea pruncii săi spre copoasire să-i arete la cuviincioasale Șo'găbirăi, sau de sunt în fundușul crăso Inspectorilor locurilor spre cuviincioasă pedeapsă.

5. Se poruncește, ca numai aceia să se curprinză între dascăli și cantori, cari s'ar putea legitimă'ui pre sine cu testimonium vrednic de crezut, că au isprăvit cursul normaliceștilor învățători și au dat egzamen cu laudă, de unde tare se oprește, ca obștiile să nu îndrăznească a ținea altfeliu de dascăli sau cantori, decât de acest feliu, sau dacă cumva s'ar afla din pricina parohului locu'ui sau a obști vreunii dascăli sau cantori și de aceea primii, cari n'ar fi făcut egzamen după mai sus zisul chip, aceia prin Directorul Școalelor cu prilejul vizitații să se strângă sau să dea egzamen sau de nu, să să pue jos din dirigătorie, iar preoții aceia episcopului precum și pre obștea tisturilor spre cuviincioasă pedeapsă săi arete”.

Tot acestea le cuprinde un alt cerculariu de mai 'naite, din anul 1816, în care tot așa se iau măsuri și dispozițiuni pentru înființarea de școlile românești, pretutindenea printre Români din Ardeal.

(Va urma.)

Ep. Moga s'a îngrijit și de pregătirea și lea „dascălilor”. Astfel în circulariu din anul 1816 între altele zice: „La porunca D. director Moise Fulea se poruncește dascălilor și dieilor pe Luni după Dumineca Tomii a se sfi la învățătură la Domnia sa cu merinde pe 6 săptămăni; dascălii cu atestaturile ce au de întărire, iar diecii cu recomandăția dela protopopul și de către jurați întărită, sub aspru ca non să ducă și dascălii cari sunt ecstracul despre sporiul învățăturii pruncilor”. Iar în alt cerculariu din anul următoriu: „să poruncește, ca atât dascălii cantorii cât și ceialalți dieci cari cugetă a s'ajunge treapta dascăliei și a preoției, să meargă la Sibiu să învețe cele poruncite ale normii și a sorie românește cu slove latinești, cu astfeliu de slove mear ce ar av. a la direcție să sorie precum și extracturi”. În alt circulariu din anul 1817 ep. Moga arată ce pregătire trebuie să aibă cei ce voiesc a intra în „Seminarium”, adică preoții să îndemne pe părinți a da pruncii la școli străine „până la retorică”, căci în „Seminarium” numai de acel feliu să vor primi spre a putea învăța filosofia și teologia și din pracaș; și mai departe să zice, că preoții să îndemne pe părinți a-și da copii din vreme la școli spre a învăța și în limbi străine, că și în „Seminarium” numai de aceia se vor primi, și îndată se vor rândui preoți prin sate,

Prin aceste circulare și ordinațiuni a stabilit pregătirea celor ce doreau să fie primiți în „Seminarium” și să devină preoți și învățători. În alte circulare normeeză lea dascălilor, și anume în cel din anul 1822 pe care îl voi cita întreg, fiind de un interes particular. În acesta ep. Moga concentrează toate dispozițiunile referitoare la școală, învățământ, dascăli și lea lor, precum și „darea pruncilor la învățătură”. E următoriu:

1. „Ca în fieștecare parohie neunită să se ridice școală de normă românească și datoria a învăța pruncii să fie a cantorului, căruia pe lângă egonizita ce ar avea din fundușul său, fieștecare gazdă ce are copii să fie dator a-i da o ferdelă de grâu, iară cuviincioasale obște să fie datorii a-i da lemne spre încălzirea școlii, lumină și altele de lipsă, precum și casele cantorilor așa să le dirigă cât într'ânsele să se poată ținea școala, și așa alți dascăli deschișilită să nu se mai introducălească, ci în locurile acelea unde parohul are cantor, acestă să învețe copiii, iară parohul să poarte grija școlii.

2. Cantorilor care-s deodată și dascăli într-o potrivă ca celora de alte religii primite să dea scuteală de darea capului, deprinderea la cântare și de purtarea povărilor de obște.

3. Se poruncește parohilor să aibă grije, ca cantorii cei ce-s deodată și das-

5. Cântăreții dela țară să fie salariați cu 30 lei lunar. 6. Cântăreții absolvenți ai școalelor speciale și cari se vor duce la sate să fie salariați cu 60 lei și cu în-sărcinarea de a conduce corurile sătești. 7. Diferitele neînțelegeri ce s'ar ivi între preot și cântăreț să fie judecate de pro-toreul respectiv și un cântăreț.

Se va compune un memorandum în acest înțeles și va fi prezentat ministrului de culte și Metropoliților din București și Iași.

Sădirea pomilor. Ministrul instrucțiunii publice *Sp. Haret* a hotărât să organizeze serbarea sădirei pomilor la toate școlile din comunele rurale din România. Această serbare se va face Duminică 1/14 Martie, în modul următor: La orele 9 dimineața învățătorii vor aduna în localurile școalelor pe elevii și pe părinții lor. Serbarea se va începe prin cântarea diferitelor coruri de cântăreți elevii școalei, după care va urma o cuvântare a învățătorului respectiv, în care se va arăta foloasele ce pot decurge din serbarea sădirei pomilor. După terminarea serbării dela școală, elevii și părinții lor, având în frunte pe învățător și autoritățile locale, vor porni la câmp, la locul unde se va face sădirea pomilor. Pe tot parcursul, dela școală până la câmp, elevii vor cânta în cor diferite arii. Fiecare elev va sădi un pom, de care se va lega o tăbliță, pe care va fi scris numele elevului. În tot cursul anului elevii vor merge la câmp, de câte două ori pe săptămână, sub conducerea învățătorului, pentru a îngriji și curăța fiecare pomul lui.

NOUȚĂȚI.

Domnul Alesandru Mocsonyi bolnav. Aflăm cu multă părere de rău, că domnul *Alesandru Mocsonyi* se află bolnav în castelul său din Birchiș. Ilustrul fruntaș e de multă vreme suferind, iar acum boala i-s'a agravat, complicându-se cu o pneumonie. Ii dorim grabnică însănătoșare.

Monarhul la noi. Scriu ziarele maghiare, că Majestatea Sa Impăratul și Regele Francisc Iosif I va veni pe la mijlocul lui Maiu la Budapesta, unde va rămâne două ori trei săptămâni. Cu ocaziunea aceasta se vor da mai multe prânzuri de curte.

Conferențele „Asociațiunii“. Duminică, în 14 Martie a. c. dl Dr. Aurel Crăciunescu, profesor la seminarul „Andreian“ va ține în sala festivă a Muzeului „Asociațiunii“ la orele obișnuite, o conferință despre viața lui Isus. Conferința va fi ilustrată cu proiecțiuni, pentru care scop s'au comandat cele mai renumite opere de artă în color. Nădăjduim, că publicul va asista la una dintre conferințele cele mai interesante.

Donație. Majestatea Sa Impăratul și Regele nostru Francisc Iosif I a donat regimentului de cavalerie numărul I din armata austro-ungară suma de 10,000 coroane, în scopul, ca să și aranjeze și mobilizeze casina ofițerilor. Majestatea Sa e proprietarul acestui regiment, care a staționat mai înainte în Sibiu, iar acum e în Viena.

† **Ioan I. Lupan.** Sâmbătă în 20 Febr. a încetat din viață în Arc (Tirolul de sud) tinărul Ioan I. Lupan din Brașov, jurist în anul III. la academia de drepturi din Pojon. Cuprins de o boală de pept, tinărul Lupan plecase înainte cu 6 săptămâni în urma sfatului medicilor la Arc, dar nici în clima caldă de aici nu s'a îndreptat cu sănătatea, boala grea l-a repus în vârstă de 21 de ani. Răposatul a fost un tinăr silitor și harnic colaborator la mai multe ziare de ale noastre. Odihnească în pace!

Atac contra lui Bülow. Consilierul de stat Martin a publicat în Berlin o broșură nouă, sub titlul „Principele Bülow și împăratul Wilhelm II“, atacând vehement pe cancelarul german. Între altele, Martin zice, că Bülow cu intențunea a compromis pe împărat, când l-a acuzat cu vorba de stăpânire personală, și că nu împăratul, ci însuși cancelarul Bülow exercită stăpânirea personală, de care s'a vorbit atâta în Germania și afară de Germania. — La spatele lui Martin se crede, că stau oameni de mare greutate, cari vreau să răstoarne pe cancelar cu orice preț.

Tolstoi. Sfântul sinod al Rusiei, care escomunicase pe marele scriitor Leo Tolstoi, a făcut o încercare pentru a-l converti. Se scrie din Petersburg, că arhiepiscopul Partenie din Tula a călătorit însoțit de doi preoți la Iasnai-Poliana. Arhiepiscopul a avut cu Tolstoi o lungă convorbire, care însă până acum nu e cunoscută mai de aproape. Bătrânul scriitor din Poiana-luminoasă a spus arhierului, că protestează în contra celor ce susțin, că el, Tolstoi, ar răspândi ideile împotriva vieții religioase.

Liceu de fete. Consistorul gr. or. din Cernăuț a decis transformarea școlii superioare gr. or. de fete din Cernăuț într'un liceu pentru eleve.

Institutul săsesc de credit fonciar în Sibiu, care și-a ținut Duminică adunarea generală a 36, a realizat în anul trecut un profit net de rotund 247 mii de cor, din care 30% sunt destinate pentru scopuri culturale, în sumă de peste 74 de mii. Consistorul și presbiterial ev. din Sibiu primesc din suma aceasta câte 18 mii de coroane.

Moarte repentină. Sâmbătă la amiez, când avea să se schimbe garda la palatul imperial din Viena, căpitanul Freyberger, comandantul gardei, a avut un atac de apoplexie de inimă și căzând pe un scaun, în câteva minute și-a dat sufletul. A fost dus la spitalul militar, de unde a fost înmormântat.

Alegere de preot. Duminică, în 15/28 Februarie a. c. s'a făcut alegere de preot în comuna Spring, tractul protopopesc Merceureș. Dintre 5 concurenți a fost ales de nou cu mare însuflețire candidatul: *Ioan Crăciun*, din Apoldul super.

† **Francisca Tobias**, după un morb greu și îndelungat împărțită fiind cu sf. taine ale muribunzilor și-a dat sufletul în mâinile Creatorului, în 7 Martie a. c. la 8 ore seara în etate de 75 ani. Osemintele defunctei au fost așezate spre odihnă eternă după ritual bisericești gr. cat. din casa proprie, Sibiu, Str. podului nr. 9, în cripta familiară, Marți, în 9 l. c. la 4 ore p. m. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată!

De imitat. La Azilul Elena Doamna din București — cum i-se scrie „Neamului Românesc“ — există pe lângă alte ateliere și un atelier de confecțiuni pentru vestimintele preoțești și arhiericești, în care cu ocazia sărbătorilor crăciunului s'a executat o comandă pentru mai multe rânduri de odăjdii, între care și pentru metropolia din Târgoviște.

Esundări. Din *Lipova* se anunță că topindu-se repede zăpada, apele Murașului au crescut și amenință cu esundare satele situate de-alungul țărmarilor. Din *Șoimuș* și din alte comune s'au trimis lucrători, să spargă tablele de gheață, ce s'au îngrămadit mai ales la poduri și la mori.

Inghetaț. Un țărân din comuna Romuli, lângă B'strița, a plecat cu nevasta și cu un copilăș de câteva luni, ca să meargă la Salva. Deși era o zi din luna lui Martie, frigul a fost atât de mare (iar grija părinților atât de mică), încât copilul a înghețat pe drum. Se va face cercetare.

Bibliotecii publice. În urma desvolării gustului de cetit, începe a se spori numărul bibliotecilor publice bucureștene. Afară de biblioteca Academiei, mai există frumoasa bibliotecă a Fundației Carol I; iar în vremea din urmă s'au mai deschis: biblioteca publică a Ligei culturale, a unei societăți la liceul Lazăr și a treia a librăriei Sococ. Toate aceste biblioteci sunt mult cercetate de publicul din capitală.

La fondul Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace au mai dăruit: *George Boeriu*, notar în Arpaș 1 cor., oaspeții dela botezul nou născutului Ionel, fiul sodalului Iăcătuș Pamfilie Crișan, prin nașul Nic. Stoica, cul. tip., 2 cor. 19 bani, Const. Prie, paroh în Săcădate 1 cor., *Stefan Doichiță*, sodal frizer 30 bani și *Nicolae Bratu*, tipograf (Berlin), 2 cor.

Pentru prăsila de rassa „Pinzgau“. Ni-se scrie din Orlat: Comitetul central al „Reuniunii române agricole sibiene“, primind dela parohal Ioan Mante din Guraraului în schimbul vișei de rassa „Pinzgau“ ce i-s'a fost dăruit, o vișea de aceeași rassa, comitetul a destinat-o pentru membrii Reuniunii cu locuința în Orlat. La sortarea făcută în zilele acestea între membri, norocul a căzut pe harnicul nostru notar dnul Ioan Itiu, care supunându-se condițiilor din „Actul de învoiere“ a luat vișeaua în primire. Aceasta este a 2-a vișea, pe care Reuniunea o dăruiește în anul 1909. *Emanuil.*

Câți soldați are Sârbia? În fața pregătirilor războinice sârbești nu va fi fără interes să arătăm pe baza datelor din 1905, cât este de mare armata sârbească. În vreme de pace armata numără rotund 26 de mii de oameni, și adică aproape două mii de ofițeri, două mii șase sute subofițeri și ceva peste 21 de mii soldați de rând (12 mii infanterie, 4 mii artilerie, cam 2 mii cavalerie ș. a.) În vreme de războiu ar fi să se uce numărul la 3 sute de mii, între cari 264 de mii infanterie, 27 de mii artilerie, 10 mii cavalerie ș. a. Ofițeri activi și în rezervă sunt 3255, după rang 8 generali, 54 coloneli, 75 sub-coloneli, 173 majori, căpitani de clasa I. 558, cl. II. 292, locotenenți 1407, sublocotenenți 577, cadeți 11.

Bani falși. Din Seghedin se anunță, că de câteva luni în părțile de acolo circulează mulți bani falși: piese de 20 cor. în aur, de 5 și 1 cor. în argint. În Joia trecută poliția a pus mâna pe unul cu numele *Paplog* Săndor, econom cu stare bună, tocmai când într'un birt din Seghedin voia să plătească cu bani falși. S'a găsit în buzunarele lui o sumă destul de măritoasă de asemenea monedă, iar în trăsura lui era ascunsă o mașină folosită la baterea banilor. Cercetându-se și casa dela moșia sa, poliția a dat de o mone-tărie bine asortată unde era angajat și gravorul *Stoffner* din Seghedin și alți indivizi. Toate mașinările și materialul aflat împreună cu mai mulți saci de bani falși s'au transportat la Seghedin. Vinovații au fost deținuți. S'a constatat, că au avut legături și cu alți economi din Torontal, Bichș, Bacica și Ciograd.

Daruri pentru biserică. Următorii parochieni ai mei au cumpărat și dăruit pe sama bisericești din Ponor vestiminte bisericești, și anume: *Văduva Ana Cordea* l. Petru cu membrii familiei un rând complet de vestiminte bis., afară de stihar, cu 100 cor., *Tomuța Simion* cu soția sa Ana, asemenea un rând de vestiminte bis. complet cu stihar cu tot, cu 100 cor., *Tomuța Costantin* cu soția sa Eudochia un stihar cu 10 cor., *Ittu Ioan I. Mihail* un potir de sticlă aurit cu 10 cor., cărora pentru aceste fapte vrednice de imitat și de alți creștini, îmi țin de datorință și pe această cale a le exprima sincera mea mulțămire dorindu-le, ca bunul Dzeu să le lungească firul vieții, să le răsplătească cu bunătățile sale cele pământești și cerești, ca încă multe fapte bune să mai poată săvârși. Ponor, la 22 Februarie st. v. 1909. *Laurențiu Ciorbea*, paroh gr. or.

Al 143-lea! Cassariatul „Reuniunii române de înmormântare din Sibiu“ a solvit ajutorul statutar după răposatul membru *Toma Joandrea*, învățător pens.

Acesta este al 143-lea cas de moarte din sinul Reuniunii române de înmormântare sibiene.

Din public.*)

Mulțămire publică.

Cu prilejul concertului împreună cu teatrul aranjat în sărbătorile Crăciunului 1908 de tinerimea știutoare de carte din Olpret s'a încasat frumoasa sumă de 196 cor. 84 fileri. Spese au fost 65 cor. 25 fil., iar venit a rămas 131 cor. 59 fil.

Au binevoit a suprasolvi următorii:

Iosif Nemeș adm. econ. 10 cor. *Galaczi Imre*, ad. econ. și oficial de poștă 7 cor., *Alexandru Pop*, prot. 4 cor., *N. Mănzat*, *Mendelsohn Hermann*, ambii câte 3 cor., *N. Zekan*, 2 cor., *N. Nemeș*, preot, *N. Mihali*, ad. econ., *Vasile Todorac*, *N. Fehér*, *Goldberger Arov*, fiecare câte 1 cor.

Fără a participa au suprasolvit: dl *Emanuil Safrano*, 10 cor., *Alexiu Stupar*, 5 cor., *Ioan Depner*, *N. Szántó*, *Oliviu Goron*, teol., *Iakab Lajos*, preot prot. fiecare câte 2 cor. și *Floare Faur*, 50 fil.

Din venitul curat s'au dat în favorul bibliotecii 32 cor. 59 fil., iar 100 cor. în fondul zidirii bisericești gr.-or. din loc.

Mulțămesc tuturor binevoitorilor cari au sprijinit pornirea noastră de a părăsi aparențele unei vieți inerte de până acum.

În deosebi mulțămesc dlui *George Radovean*, care prin neobositul zăl a instruit în cântări tinerimea țărână debutantă. Să dea bunul Dzeu, ca debutul ei să ne servească de un bun augur pe viitor.

Olpret, la 5 Februarie 1909.

Zaharie Manu,
paroh.

Poșta ultimă.

Chestia băncii.

Cercurile conducătoare politice din Budapesta să ocupă acum cu ideea, de a îndupleca dieta se voteze un provisoriu de doi ani pe sama băncii austro-ungare, și să se apuce fără amânare de legea electorală, iar după votarea acesteia parlamentul să fie dizolvat și noiele alegeri să se facă sub lozinca băncii independente ungare, adică, să se lase la aprecierea țării, dacă voește ori nu bancă independentă ungară?

Teatru german.

Mercuri: În beneficiul artistei *Terezia Bellau* comedia franceză *Madame Sans-gêne*.
Joi: *Die Ersterchristl*, operetă.

Pentru a lucra contra anemiei

folosiți emulsiunea lui SCOTT care îmbogățește sângele și formează repede carne solidă și sănătoasă.

Emulsiunea lui SCOTT

are tot atât efect la tineri cât și la bătrâni. Îmbunătățirea repede vă va surprinde și mulțumi și o încercare vă va convinge, cum a convins mii de oameni în decursul unei vieți.

Veritabilul nume al emulsiunii maroc — Pescarul — ca celor 32 ani trecuți. 2 (270) 5—5
simplu și rațional al experientelor lui SCOTT.

Prețul sticlei originale cor. 2-50.

Se găsește în toate farmaciile.

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

Societatea pe acții pentru exploatarea și exportul apei minerale ungare

Budapesta V. *Báthory* u. 5.

Depozite generale la Dnii:

Ludovic Fuchs și I. B. Misselbacher
în Sibiu (Nagyszeben).

APE MINERALE

sunt în depozit și se vând cu schimbul sticlelor următoarele:

Borszék, fântâna principală
Borszék, fântâna Kossuth
Borszék, fântâna Baltazar
Matild, din fântâna Bodok
Baross
Borhegy
Boholt

Előpatak
Rákosul-sup. „Maria“
Fehérkő
Gloria
Isvorul Hebe
Horgász

Hankó
Káson-Jakabfalva
Káson-Salutaris
Repat
Stelzer-săcuiesc
Stojka.

„FRĂȚIETATEA“, inst. de credit și econ., soc. pe acții în Sadu.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Frățietatea“ societate pe acții sunt invitați prin aceasta la a

II-a adunare generală ordinară,

ce se va ținea în Sadu la 27 Martie 1909 st. n., eventual, dacă la aceasta adunare generală nu s'ar întruni numărul de acționari recerut de §. 24 din statute: la 3 Aprilie 1909 st. n. la 9 oare dimineața în localul societății, cu următoarea

Ordine de zi:

1. Raportul direcțiunii despre rezultatul gestiunii anului trecut.
2. Decisiune asupra bilanțului anului 1908 pe temeiul raportului prezentat de comitetul de supraveghiere.
3. Darea absoluturului membrilor direcțiunii și comitetului de supraveghiere.
4. Decisiune asupra împărțirii profitului curat.
5. Fixarea marcelor de prezență a direcțiunii și a comit. de suprav. pe anul 1909.
6. Alegerea unui membru în comitetul de supraveghiere.

Conform §. 24 din statute dacă la prima adunare generală convocată pe ziua de 27 Martie 1909 nu s'ar întruni cel puțin 15 acționari, — atunci la a II-a adunare generală convocată pe ziua de 3 Aprilie 1909 se vor aduce hotărâri valide fără considerare la numărul acționarilor prezenți.

Sadu, la 26 Februarie 1909.

[80] 1—1

Direcțiunea.

Contul Bilanț cu 31 Decembrie 1908.

Activa—Vayyon.		Mérleg-számla 1908 évi december hó 31-én.		Pasiva—Teher.	
	K	f		K	f
Cassa în numărar — Pénztári készlet	1,165	08	Capital societar — Alapítóke	10,000	—
Cambii escontate — Leszámitolt váltók	72,737	02	Fond de rezervă — Tartalék alap	393	57
Imprumuturi hipot. — Jelzálog kölcsönök	21,537	—	Depuneri spre fructif. — Takarékek betétek	75,642	99
Imprumuturi pe obligațiuni cu cavenți — Személy hitel kötelezvényekre	2,433	—	Reescont — Visszleszámitolt váltók	10,735	—
Debitori — Adósok	890	—	Creditori — Hitelezők	100	—
Acții dela bănci — Pénztári részvények	200	—	Interese transitoare anticipate — Előlegzetts átmeneti kamatok	1,471	95
Spese de fond. — Alapít. költségek	454	75	Profit curat — Tiszta nyereség	1,448	59
amortizare — törlesztés	114	75			
Mobilier — Butorzat	543	20			
amortizare — törlesztés	53	20			
		99,792	10		99,792

Contul Profit și Perdere.

Debit—Tartozik.		Nyereség- és Vesztesség-számla		Credit—Követel.	
	K	f		K	f
Interese: — Kamatok: dela depuneri spre fructif. — takarékek betétek után	3,091	46	Interese: — Kamatok: dela cambii escontate — leszámitolt váltók után	4,916	80
dela cambii reescontate — visszleszámitolt váltók után	637	73	dela imprumuturi hipotecare — jelzálog kölcsönök után	1,324	76
Spese: — Költségek: chirie, tip., lum., încălzit etc. — lakbér, nyomt., vil., fűtts stb. marce de prez. — jelenléti díjak	581	68	dela impr. pe obligațiuni — személy hitelek után	97	01
Contribuțiune: — Adok: directă — egyenes adó	131	79	Provizioni — Illetékek	498	78
10% după interese de depuneri —	309	15			
Amortizare: — Törlesztés: din spese de fondare — az alapítási költségekből	114	75			
din mobiliar — a butorzatból	53	20			
Profit curat — Tiszta nyereség	1,448	59			
		6,847	35		6,847

Sadu, la 31 Decembrie 1908.

- Victor Florian m. p., prez. și conducător. Dr. Vasile Dan m. p., membru al direcțiunii. Ioan Popica m. p., membru al direcțiunii. Ioan Căndea m. p., membru al direcțiunii. Constantin Dăncăneț m. p., membru al direcțiunii. Ioan Pascu m. p., membru al direcțiunii.

Subsemnatul comitet am examinat conturile prezente și le-am aflat în consonanță cu registrele principale și auxiliare ale societății. — Alôlriott felügyelő bizottság jelen számát megvizsgáltuk és az intézet fő- és segédkönyveivel, melyek jörendben vezetettek, egybehangzóknak találtuk

Sadu, la 26 Februarie 1909. — Czód on, 1909 évi február 26.

Comitetul de supraveghiere: — A felügyelő bizottság:

- Ioan Tattu m. p. Petre Tincu m. p. Ioan Marin m. p. revizor expert al „Solidaritătii“ — a „Solidaritatea“ pénztárszövettségének vizsgáló-szakértője.

„AVRIGEANA“, cassă de economii, societate pe acții în Avrig.

Convocare.

Domnii acționari ai cassei de economii „Avrigeana“, societate pe acții în Avrig, să invite la a

V-a adunare generală ordinară,

care se va ținea în Avrig la 27 Martie 1909 st. n. la oarele 2 p. m. în sala de ședință a reprezentanței comunale.

Obiectele puse la ordinea zilei sunt:

1. Alegerea a 2 membrii pentru verificarea procesului verbal.
2. Raportul direcțiunii despre gestiunea societății pe anul 1908.
3. Raportul comitetului de supraveghiere.
4. Prezentarea bilanțului încheiat cu 31 Decembrie 1908.
5. Fixarea marcelor de prezență pentru membrii direcțiunii și comitetului de supraveghiere pro 1909.
6. Propuneri asupra distribuirii venitului curat.
7. Modificarea §-ului 29 din statute.
8. Eventuale propuneri din partea direcțiunii.

NB. Acei domni acționari, cari în persoană, sau prin plenipotențiați voesc a lua parte la adunare, să fac atenți a depune, conform §-ului 20 din statute, acțiunile eventual plenipotențiale, cel puțin cu o zi înainte de ținerea adun. gen. la cassa societății pe lângă revers.

(78) 1—1

Direcțiunea.

Contul Bilanț la 31 Decembrie 1908.

Activa—Vayyon.		Mérleg számla 1908. december hó 31-én.		Pasiva—Teher.		
	K	f		K	f	
Cassa în numărar — Készpénz	5,729	22	Capital societar, 200 acții a cor. 100—	20,000	—	
Cambii escontate — Leszámitolt váltók	81,431	40	Alapítóke, 200 drb részvény a 100 kor.	7,702	—	
Imprumuturi hip. — Jelzálog kölcsönök	80,723	—	Fond de rezervă — Tartalék alap	2,800	—	
Impr. pe obligațiuni — Kötvény kölcsönök	110,544	28	Depuneri spre fructif. — Takarékek betétek	217,110	26	
Acții de bancă — Bankrészvények	200	—	Cambii reesc. — Visszleszámitolt váltók	22,840	—	
Debitori — Adósok	560	—	Creditori — Hitelezők	2,109	74	
Mobilier — Felszerelés	480	—	Div. neridicată — Fel nem vett osztalék	59	74	
Amortizare — Leírás	60	—	Int. trans. pe 1909 — Atm. kam. 1905 évre	2,988	—	
		279,607	90	Profit reportat din 1907 — Áthozott nyereség	32	46
				Profit reportat din 1907 — Áthozott nyereség 1907 évről	32	46
				Păofit net în anul 1908 — Tiszta nyereség 1908 évről	6,490	70
					6,523	16
					279,607	90

Contul Profit și Perdere.

Debit—Kiadások.		Nyereség és Vesztesség számla.		Credit—Bevételek.	
	K	f		K	f
Interese de depuneri spre fructif. — Takarékek betéti kamat	10,020	56	Profit reportat din anul trecut — Mult évről áthozott nyereség	32	46
Spese: — Költségek: Salare — Fizetések	800	—	Interese dela cambii escontate — Kamatok leszámit. váltók után	4,701	88
Spese de canc. lum., inc., tip. — Irodai költségek, világítás, fűtés, nyomtatványok	889	39	Int. dela impr. hip. — Kamatok jelzálog kölcsönök után	4,468	73
Marce de prez. — Jelenléti díjak	433	50	Int. dela impr. pe oblig. — Kamatok kötvény kölcsönök után	8,039	33
Contribuțiune: — Adó: directă și aruncuri — egyenes és pótdó	765	72	Provizioni — Jutalék	3,251	49
10% după interese de dep. — 10% betéti kamat után	1,002	06			
Amortizare din mobiliar — Leírás a butorzatból	60	—			
Profit curat — Tiszta nyereség	6,523	16			
		20,494	39		20,494

Avrig — Felek, la 31 Decembrie 1908.

- Irimie Răduțiu m. p., Vasile Maxim m. p., George Gostea m. p., Ioan Nicolae m. p., prezident. — elnök. m. al dir. — igazg. tag. m. al dir. — igazg. tag. m. al dir. — igazg. tag. m. al dir. — igazg. tag. Ioan Răduțiu m. p., Ioan Oancea m. p., Ioan Vătășan m. p., membru al dir. — igazg. tag. membru al dir. — igazg. tag. rev. expert al „Solidaritătii“ — a „Solidaritatea“ szakkvizsgálója.

Onorată adunare generală!

Subsemnatul comitet de supraveghiere am sconcertat în decursul anului 1908 în mai multe rânduri cassa institutului nostru „Avrigeana“, am cercetat cărțile și documentele institutului și le-am aflat totdeauna în cea mai bună ordine, iar astăzi întrunindu-ne am cenzurat Bilanțul și contul Profit și Perdere și confruntând pozițiile cu cărțile principale și auxiliare le-am aflat în deplină consonanță.

Referitor la distribuirea profitului curat de cor. 6,523 16 ne alăturăm propunerii dir. Avrig — Felek, 7 Martie 1909.

Comitetul de supraveghiere:

- S. Silca m. p., prezident. Stefan Bucsia m. p. George Maxim m. p.

„TURNU-ROȘU“, cassă de econ., societate pe acțiuni în Boița.

Convocare.

Domnii acționari ai Cassei de economii societate pe acțiuni „Turnu-Roșu“ în Boița, se invite prin aceasta în virtutea §-lui 18 al statutelor societății la a

V-a adunare generală ordinară,

care se va ținea în Boița la 27 Martie st. n. 1909, la 3 oare p. m. în localul societății.

Obiectele:

1. Raportul direcțiunii și al comitetului de supraveghiere privitor la bilanțul societății cu finea anului 1907.
2. Propunerea direcțiunii și a comitetului de supraveghiere referitor la distribuirea profitului curat și darea absoluturului.
3. Fixarea marcelor de prezență și a membrilor direcțiunii și a comitetului de suprav.
4. Alegerea casarului societății.

Boița, 24 Februarie 1909.

(79) 1—1

Direcțiunea.

Contul Bilanțului cu 31 Decembrie 1908.

Active—Vayyon.		Mérleg-számla 1908 évi December hó 31-ével.		Pasiva—Teher.	
	K	f		K	f
Cassa în numărar — Pénztár készlet	4,199	90	Capital de acții — Részvényítke	13,916	—
Cambii escontate — Leszámitolt váltók	53,316	66	Depun. spre fruct. — Gyümölcsöző betétek	82,575	93
Imprumuturi hipot. — Jelzálog kölcsönök	13,000	—	Fondul de rezervă — Tartalék alap	1,279	68
Imprum. pe obligat. — Kötvény kölcsönök	350	—	Fondul de binef. — Jótékony célú alap	68	52
Mobilier — Felszerelés	316	80	Creditori — Hitelezők	279	82
amortizare 10% — 10% leírás	66	80	Div. neridicată — Fel nem vett osztalék	408	21
		250	Interese transitoare anticipate — Előlegzetts átmeneti kamatok	228	81
			Tantieme merid. — Fel nem vett jutalékok	68	83
			Profit curat — Tiszta nyereség	2,182	87
					76,116
					76,116

Contul Profit și Perdere.

Eszte—Kiadás.		Nyereség- és Vesztesség számla.		Intrate—Bevétel.	
	K	f		K	f
Interese de depuneri — Betéti kamatok	2,066	96	Interese de escont — Leszámitolt váltók utáni kamatok	4,300	79
Inter. de reescont — Visszleszámitolt kam.	80	89	Interese hip. — Jelzálogos kölcsön kamatok	881	06
Porto, diverse etc. — Postadíj, külféle stb.	634	81	Interese de imprumuturi pe obligațiuni — Kötvény kölcsön kamatok	14	24
Contribuțiune directă — Allami adó	233	68	Provizioni — Jutalékok	590	68
10% dare după int. de dep. — 10% adó a betéti kamatok után	206	70	Competență de scris — Írási illeték	293	85
Amortiz. din mob. — Felszerelésből leírás	66	80			
Marce de prezență — Jelenléti jegyek	373	—			
Profit curat — Tiszta nyereség	2,162	87			
		5,880	62		5,880

Boița, 31 Decembrie 1908. — Boicza, 1908 évi december hó 31-én.

Direcțiunea: — Az igazgatóság:

- Ioan Druhora m. p. George Comșa m. p., preș. — elnök. Ioan Stoia Bobeșiu m. p. Ioan Căndea m. p. Vasile Cloaje m. p. Ioan Bratilesco m. p.

Confruntând aceste conturi cu registrele principale și auxiliare le-am aflat în regulă. — Jelen számlákat megvizsgálván, a fő- és segédkönyvekkel összhangzásban találtuk

Boița, în 24 Februarie 1909. — Boicza, 1909 évi február hó 24-én.

Comitetul de supraveghiere: — A felügyelőbizottság:

- Franco Constantinescu m. p. Nicolae Hânșea m. p. Ioan Moldor m. p. Marcu Bratilesco m. p. Nicolae Bratilesco m. p.